

8 SEVERNÍ VIETNAM V 10. STOLETÍ – BOJ O NEZÁVISLOST

Vláda dynastie Tang se v tradiční vietnamské historiografii hodnotí jako doba útlaku, který vedl k řadě protičínských povstání. Řada čínských i pozdějších vietnamských pramenů však hovoří o mnoha schopných čínských hodnostářích, kteří prosazovali tangskou císařskou administrativu a čínské kulturní hodnoty prostřednictvím své přirozené autority a částečným přizpůsobením se místním zvyklostem. Zvláště poté, co v druhé polovině 8. století decentralizovaná vláda lokálních vojenských guvernérů umožnila místní elitě ve Vietnamu projevit svou snahu o nezávislost, snažil se tangský dvůr do Vietnamu posílat úředníky, kteří by získávali důvěru obyvatelstva svým zodpovědným přístupem. Ke konci 9. století však byla moc Tangů v periferních oblastech obecně oslabena a v letech 863–866 bylo Jiaozhou obsazeno vojsky státu Nanzhao/Dali.

V roce 863 severní Vietnam zažil velký útok z Nanzhao/Dali včetně hlavního města v okolí dnešní Hanoje. Několik tangských vojenských zásahů nepochodilo, až místní guvernér doporučil dvoru generála Gao Piana 高駢, tehdy generála císařských gard, aby se ujal velení. Ten dostal titul protektora Annamu. Na podzim roku 865 Gao pečlivě své vojsko připravoval a cvičil, než se odhodlal zaútočit na obsazené hlavní město. Jeden z eunuchů, kteří měli dohlížet na jeho velení, Li Weizhou (李維周) se snažil Gaoa zdiskreditovat. Li Weizhou Gao Piana nutil, aby se co nejrychleji pustil do boje. Gao vyrazil s pěti tisícovým vojskem na západ v přesvědčení, že jej Li Weizhou bude následovat, ale Li Weizhou záměrně zůstal pozadu. Gao Pian i přes velký nanzhaoský odpor postupoval a ve spojení s jiným eunuchem se mu podařilo porazit síly státu Nanzhao / Dali. Když jeho posel se zprávami o vítězství dorazil k Li Weizhouovi, ten jim zabránil odejít předat zprávy dále do hlavního města. Císař byl překvapen, proč Gao Pian neposílá žádné zprávy, a Li Weizhou navíc poslal

lživé hlášení, že Gao Pian odmítá postupovat v boji. Císař jej na základě těchto zpráv odvolal a místo něj poslal do velení vojsk Wang Yanquana (王晏權) a Gao Piana povolal zpět do hlavního města, aby jej potrestal.

Gao Pian zanechal svá vojska, která právě obléhala hlavní město Jiaozhi, a vypravil se vstříc generálu Wang Yanquanovi. Zároveň však vyslal i své vlastní posly císaři, kteří poučení dřívějším nezdarem obešli eunucha Li Weizhoua. Když se císař dozvěděl, jak se věci mají, zaradoval se a ponechal velení v rukou Gao Pianových. Gao Pian se vrátil do centra Jiaozhi, kde Li Weizhou a Wang Yanquan mezitím upustili od obsazování. Gao Pian obležení obnovil a v zimě 866 jej získal a zabil přívržence Dali. Po Gao Pianově úspěchu jej císař pověřil správou území coby protektora a území severního Vietnamu přejmenoval na vojenský okruh Jinghai jun. Gao Pian dále území opevňoval, aby zabránil jeho znovuobsazení státem Nanzhao (Taylor 1983: 239–249).

Gao Pian byl však již posledním schopným čínským guvernérem. Místní hodnostář Khúc Thừa Dụ 曲承裕 pocházející z bohaté a vážené rodiny v Hài Dương po roce 880 získal de facto postavení autonomního vládce nad Severním Vietnamem rovného čínské hodnosti *jiedushi* a patrně dokázal udržet v oblasti klid i přes zmatek, který provázal konec dynastie ve vlastní Číně. V roce 905 zemřel poslední guvernér – protektor *jiedushi* 節度使 vyslaný dynastií Tang (jménem Dugu Sun 獨孤損).

V roce 906 tangský dvůr Khúc Thừa Dụ oficiálně uznal a přiznal mu titul *jiedushi*, který byl dosud udělován výhradně čínským hodnostářům vysílaným z vlastní Číny. Pod tímto titulem vládli i jeho následníci až do roku 939. Na jeho dílo navázal jeho rovněž schopný syn Khúc Hạo (Qu Hao 曲顥), který zemřel v roce 917. Rod Khúc se patrně nesnažil vytvořit zcela autonomní státní útvar, avšak po pádu centrální vlády dynastie Tang se snažil rozpoznat, ke kterému z menších čínských států, jež se v Číně na troskách tangské říše vytvořily, bude nejvýhodnější považovat za svého suzeréna (TT 3 2012: 12). Geograficky nejbližším sousedem byl právě stát Jižní Han rozkládající se na území dnešních provincií Guangdong a Guangxi, jehož politický, ekonomický a vojenský potenciál o mnoho nepřevyšoval vietkské oblasti, které se tudíž mohly rozvíjet značně samostatně.

Po Khúc Hạovi nastoupil jeho syn Khúc Thừa Mỹ 曲承美, který však byl poražen v roce 930 dynastií Jižní Han (905/917–971), jíž se odmítl podřídít, protože se snažil navázat vztahy s dynastií Pozdní Liang (907–923), která ovládala území vzdálené Centrální planiny. Khúc Thừa Mỹ logicky počítal s tím, že stát Pozdní Liang nebude mít nejmenší zájem ani reálné možnosti do situace na vietkském území jakkoli zasahovat.

Rostoucím nárokům dynastie Jižní Han¹ se postavil až generál Dương Đình Nghệ 楊廷藝, jenž původně sloužil Khúc Hạovi. Dương Đình Nghệ se prohlásil

1 Jen dva roky vládl guvernér dosazený Jižními Hany jménem Li Jin.

jiedushi, ale nedokázal svou moc prosadit na celém území a v roce 937 byl zabit jedním z generálů. Moc se podařilo uchopit jeho synovci Ngô Quyènovi 吳權, který si získal všeobecnou podporu svým vítězstvím nad Jižními Hany.

Ngô Quyèn byl synem místního hodnostáře a ve své době podporovatele povstání Phùng Hưnga. Sám Ngô Quyèn rychle postupoval poté, co moc po porážce Jižních Hanů uchopil Dương Đình Nghệ. Po jeho zavraždění snadno porazil rebelujícího generála (Kiêu Công Tiễn) a to díky své oblíbenosti v armádě.

V roce 938 Ngô Quyèn porazil vojska dynastie Jižní Han v bitvě u řeky Bạch Đằng severně od současného Hải Phòngu. Čínskou armádu zničil doslova do posledního muže, většina se utopila v lodích, které pomocí léčky zapálil a potopil. Po obnovení státní samostatnosti si Ngô Quyèn zvolil za hlavní město starobylé Cổ Loa, čímž se symbolicky přihlásil k tradici starověkých vládců Âu Lạc. Ngô Quyèn přestal užívat titul *jiedushi* a prohlásil se králem *wang* / *vương*. Tato událost se tradičně považuje za konec období čínské nadvlády. Ngô Quyèn sice zůstal formálně podřízen čínskému císaři, ale ve skutečnosti vládl zcela nezávisle. Po smrti Ngô Quyèna (944) ovšem došlo ke sporům mezi velmoži, kteří prakticky autonomně ovládali svá venkovská panství. Králem ustanovený následník Ngô Xương Ngập byl donucen utéci na venkov kvůli neshodě se svým regentem, strýcem Dương Tam Kha (944–950), který se vzápětí prohlásil za krále s titulem Bình Vương 平王. Místo Ngô Xương Ngâpa jmenoval svým následníkem jeho mladšího bratra Ngô Xương Văna. Lidé však nebyli s vládou Dương Tam Kha spokojeni a vzplanula řada povstání.

Ngô Xương Vãn (吳昌文, vládl 950–965) v roce 950 svého strýce a adoptivního otce Dương Tam Kha sesadil, sám sebe prohlásil za krále a svého strýce poslal do exilu. Ngô Xương Vãn poté vyhledal svého bratra Ngô Xương Ngậpa žijícího v ústraní na venkově a v souladu s přáním svého otce jej pověřil spoluvládou. Ngô Xương Ngập však coby starší z bratrů vládl jako diktátor a za jeho vlády došlo k takovému rozpadu země, že jeho přímá vláda nesahala daleko za hranice hlavního města. Vláda všech následníků Ngô Quyèna je v tradičních vietnamských kronikách zdůrazňována jen proto, aby se prokázala nepřerušovaná návaznost samostatné vlády ve Vietnamu od roku 939, avšak ve skutečnosti byla moc v zemi zcela rozdrobená.

Ngô Xương Ngập zemřel v roce 965 a trůn přenechal svému synovi jménem Ngô Xương Xí (吳昌熾), ale jeho postavení bylo zcela nominální, protože ostatní místní vládcové jej neuznávali. V roce 965 se stát po smrti posledního vládcy z dynastie Ngô rozložil na 12 separátních knížectví. Nejednota byla nebezpečná, tím spíše, že v roce 960 se sjednotila dosud nejednotná Čína, kde začala vládnout dynastie Song.

Urovnat vztahy mezi vládci zmíněných 12 separátních knížectví se podařilo jednomu z nich jménem Đinh Bộ Lĩnh (丁部領, také zvaný Đinh Tiên Hoàng (丁先皇, 924–979), z okolí Ninh Bìnhu v Hoa Lư. Jeho sídlo bylo skryté v přírodní pevnosti v horách v Hoa Lư 華閭.

K legitimizaci své moci se Đinh Bộ Lĩnh oženil s princeznou z rodu Ngô. Z počátku hleděl s dynastií Jižní Song vycházet po dobrém. V roce 968 však přijal císařský titul (Hoàng Đế), čímž vyhlásil de facto samostatnost. Stát nazval Đại Cồ Việt (大瞿越; cồ 瞿 = *da* 大 „velký“). Đinh Bộ Lĩnh tradiční vietnamští historikové chválí pro jeho inteligenci, moudrost a mužnou odvahu, přičemž želí jeho brzkého konce, který přičítají jeho nedostatečné obezřetnosti (TT 3 2012: 70). Kroniky líčí Đinh Bộ Lĩnh jako zázračné dítě, k němuž se při pastvě dobytka a při dětských hrách ostatní děti chovaly jako k císaři a pomáhaly také jeho rodině jako poddaní svému panovníkovi. Při jeho dospívání se zjevovaly blahověstné úkazy, například zjevení dvou draků jej zachránilo před zabitím rukou vlastního strýce (TT 3 2012: 71). Na druhé straně jej kronikáři neváhají kritizovat za oficiální ustavení pěti císařoven s poukazem na to, že dle tradice má být císařovna vždy jen jedna (TT 3 2012: 73). Ve skutečnosti byly tyto sňatky metodou, jak získat na svou stranu mocné lokální pány (TT 3 2012: 14). Nehledě na veškerou snahu rozhodně Đinh Bộ Lĩnh žádné centralizace nedosáhl a každý rok prováděl trestné výpravy do různých oblastí země.

Dynastie Jižní Han podlehla Songům v roce 971. Đinh Bộ Lĩnh v roce 970 vyhlásil vlastní panovnickou éru a začal – jako první ve Vietnamu – razit vlastní mince. V roce 972 se ale Đinh Bộ Lĩnh prohlásil za songského vazala, když na songský dvůr poslal tributární výpravu, kterou opakoval každé tři roky. Byla to ovšem taktika, kterou předtím opakovali mnozí vietnamští panovníci. Đinh Bộ Lĩnh si byl vědom vojenské moci dynastie Song, ale tím, že vytvořil zdání loyality se mu podařilo udržovat faktickou nezávislost severního Vietnamu. Jinak hrozilo, že úspěšná dynastie Song bude pokračovat v pacifikaci jihu a po dobytí státu Jižní Han napadne i Viety. Čínský císař Đinh Bộ Lĩnh je jmenoval „Králem Jiaozhi“ Giao Chỉ Quận Vương. Uvnitř státu však prováděl reformy, které měly charakter de facto samostatného státu jen posílit. Zavedl odstrašující tresty za zradu. Podařilo se mu tak omezit pravomoci šlechty a místních vládců. Přihlášení se k formálnímu čínskému vazalství bylo nejen pragmatickým krokem, ale souviselo i s hluboce zakotvenou představou o císaři a jeho dvoře jako středu světa, jak se rozvinula zvláště za Tangů.

Đinh Bộ Lĩnh se také jako první panovník systematicky opřel o podporu buddhistické mnišské obce. V roce 971 ustanovil za hlavního dvorského mnicha významného dobového učence Khuông Việta 匡越 (933–1011; vlastním

jménem Ngô Chân Lưu 吳真流), jenž pocházel z rodu dynastie Ngô.² Řízením záležitostí buddhistických klášterů byl pověřen Trương Ma Ni 張麻尼 a dohledem nad taoistickou obcí taoistický mistr Đặng Huyền Quang 鄧玄光.

Vojska dynastie Song, která nově opanovala celou Čínu a v roce 971 zabrala i území Jižních Hanů, došla až k hranicím vietského území. Đinh Bộ Lĩnh se musel rozhodnout, zda se bude Songům vojensky bránit, nebo přijme opět čínskou nadvládu. Đinh Bộ Lĩnh se rozhodl přijmout podmínky Songů a na konci roku 972 vyslal na songský dvůr svého syna Đinh Liễna jako vládce země Nanyue / Nam Việt.³ Songové Đinh Liễna vřele přijali a protože si Songové nemohli dovolit území Vietů kontrolovat vojensky kvůli bojům s Kitany na severu, mohl si Đinh Bộ Lĩnh vládnout i nadále značně autonomně. To se projevilo, když za svého nástupce ustanovil svého syna Đinh Hạng Langa namísto dříve deklarovaného Đinh Liễna, který byl zkompromitován svou nedobrovolnou cestou do Číny. Đinh Liễn z nespokojenosti nad vývojem situace Đinh Hạng Langa zabil,⁴ ale sám se v roce 979 stal i se svým otcem obětí palácové vzpoury, kterou bezprostředně poté potlačil generál Nguyễn Bặc,⁵ jenž dosadil posledního z dědiců, šestiletého Đinh Phế Đế (丁廢帝, 974–1001). Navíc krátce předtím Vietnam napadly čampské armády, vedené ovšem Đinh Bộ Lĩnhovým odpůrcem, generálem Ngô Nhật Khánhem 吳日慶.⁶ Vietům se však podařilo čampskou armádu odrazit, Ngô Nhật Khánh zahynul v tajfunu a čampský místní vládce Parméšvaravarman se po návratu uvolil platit Vietům značný tribut (Maspero 1928: 121–122).

Císař dynastie Song, se snažil této situaci využít a vyslal do Đại Cồ Việt vojska, jednu část po souši, druhou po moři. Armády odrazil další výrazný generál Lê Hoàn,⁷ původně hlavní velitel Đinh Bộ Lĩnhovy armády a regent za malého krále Đinh Phế Đế. Lê Hoàn navíc pojistil své postavení sňatkem s vdovou po Đinh Bộ Lĩnhovi, císařovnou vdovou Dương Vân Nga 楊雲娥.⁸ Dvorští hodnostáři nakonec uznali, že Lê Hoàn bude nejschopnějším mužem, který ubrání nezávislost země před dynastií Song a souhlasili, aby

2 Khuông Việt proslul svou básní „Vracejícímu se vyslanci“ Vương Lang Quy 王郎歸, kterou údajně věnoval songskému vyslanci přinášejícímu dopis od songského císaře (Lý Giác), jehož Lê Hoàn urazil, když se před ním odmítl poklonit. Báseň je psána ve stylu básní ci a je nejstarší dochovanou čínsky psanou básní vytvořenou vietským autorem. Langlet 2012: 299–300.

3 TT I 4b, TT 3 2012: 74.

4 TT I 5a, TT 3 2012: 75.

5 TT I 5b-6a, TT 3 2012: 76. Podle pozdější historiografické tradice byl pád dynastie Đinh předznamenán dvěma prorocstvími. TT I 6a, TT 3 2012: 76–77.

6 TT I 8b, TT 3 2012: 79–80.

7 TT I 9a, TT 3 2012: 80.

8 Tento sňatek se stal předmětem moralizující kritiky pozdějších konfuciánských historiků. TT I 15b, TT 3 2012: 89.

se stal panovníkem a založil tak svou vlastní dynastii, Přední Lê (Nhà Tiền Lê 家前黎).

Lê Hoàn se chystal na nový boj s dynastií Song, která zamýšlela napadnout Vietnam, protože se právě stabilizovaly vztahy s Kitany na severních hranicích. Songský dvůr požadoval, aby se Lê Hoàn nebo mladý císař se svou matkou dostavili na audienci do hlavního města, avšak při jejich návratu by je již mohlo doprovázet songské vojsko, což nechtěl Lê Hoàn připustit. Lê Hoàn byl nejprve poražen v bitvě na řece Bạch Đằng (981), ačkoli songské vojsko tam osvědčenou lstí Vietnamců ztratilo velkou část svého loďstva. Později však Lê Hoànův generál zadržel songský postup po souši. Ihned po stažení songských vojsk Lê Hoàn vyslal poselstvo na songský dvůr, které domluvilo uzavření míru výměnou za formální tributární vztah, na který Songové přistoupili, protože byli dlouhodobě zaměstnání problémy s Kitany na severu. Ke stabilizaci vztahů s Čínou došlo na základě pravidelné výměny poselstev v roce 994 (TT 3 2012: 18).

V roce 990 napadl Lê Hoàn Čampu.⁹ Stalo se tak poté, co čamský vládce zadržel vietnské posly.¹⁰ Po dlouhých jednáních se Lê Hoànovi podařilo dosáhnout čamského vazalství (v roce 994 poslal čamský Harivarman na vietnský dvůr svého vnuka jako rukojmího, Maspero 1928: 129). Lê Hoànova silná vláda je charakterizována zvládnutím vnitřních i vnějších nepřátel – pevnou rukou odstraňoval protivníky, kteří chtěli otrást jeho pozici v době bojů s Čínou, a pacifikoval i pohraniční horské kmeny. Pozdější kronikáři mu vytýkají jeho nezdvořilé, ale sebevědomé chování vůči čínským vyslancům – zástupcům císaře. Proti čínským pořádkům se však nikterak nevymezoval. Zavedl například čínský dvorský rituál, kdy císař na jaře zoral zlatým pluhem jednu brazdu císařského pole.¹¹

Lê Hoàn, taktéž zvaný Lê Đại Hành 黎大行, zemřel v roce 1005 a vládu předal svému synovi Lê Long Việtovi. Ten byl však zavražděn svými

9 Konfliktů s Čampou bylo ve skutečnosti mnohem více, než uvádějí vietnamské kroniky. V kronice dynastie Song Songshi se uvádí, že v roce 981 chtěl Lê Hoàn poslat songskému císaři 95 zajatých Čamů, které však songský císař poručil bezprostředně po jejich převzetí v Guangzhou zaopatřit jídlem a oblečením a dopravit je zpět do Čampy. TT 3 2012: 281, pozn. 138.

10 Tuto událost TT I 16a, TT 3 2012: 89) datuje do roku 982.

11 Záznam v TT I 18a (TT 3 2012: 92) k roku 987 uvádí, že při rituálním orání brazdy našel Lê Hoàn nejprve nádobu plnou zlata a posléze nádobu plnou stříbra. Tento rituál se praktikoval až do dynastie Nguyễn. Dumoutier 1907: 8. Za následující dynastie Lý obnovil tento rituál král Lý Thái Tông v roce 1038. O tom, že tento rituál se patrně nekonal pravidelně, svědčí zmínka, že někteří z hodnostářů chtěli císaři v orání, které považovali za ponižující činnost, zabránit. Podle konfuciánských kronikářů však císař rituální orbu vysvětlil jejím symbolickým významem (Vládce orá rituální pole, aby dal příklad zemědělcům celé říše a aby bylo čím naplnit misky na obětní rýži k uctívání Nebes). Podle TT byla rituální orba spojena se státními oběťmi určenými Božskému zemědělici, mytickému císaři Shennongovi, který byl podle TT také předkem nejstarších vietnamských králů. TT II 25b, TT 3 2012: 146. Znovu je rituální orba zmíněna v roce 1042. TT II 30a, TT 3 2012: 152.

žárlivými bratry. Jakmile jej zavraždili, začali nevražít na sebe navzájem. V boji nakonec vyhrál Lê Long Đĩnh 黎龍鋌, který se prohlásil císařem. Tradiční historikové jej jednoznačně odsuzují za krutovládu spojenou s pomluvami, rozmařilostí, mučením, tresty a dalšími nehumánními praktikami, na jejichž vykonávání se s oblibou podílel, a popisují jej jako chorobně krutého a šíleného vládce.¹² Lê Đĩnh strávil velkou část své vlády boji v jižních provinciích, odkud si přivezl množství zajatců, na jejichž popravách se vyžíval: věšel je na stromy, které poté nechal skácet, některé topil v klecích při přílivu. Jiné přivázal k lodi a uprostřed jezera je nechával uštknout jedovatými hady nebo rozrhat krokodýly. Některé nechával postupně ořezávat krátkým nožem nebo pomalu upálit obalené rákosem. Krmil své hodnostáře vařenými kočkami a bavil se z jejich nevolnosti. Na audience bral různé šašky a baviče, kteří vyrušovali při přednesu podání trůnu. Svým hýřením si však ke konci života přivodil těžké hemoroidy, takže ke konci vlády musel udělovat audience vleže.¹³ Konfucianští historikové jej také kritizují, že nebral ohledy na správné rituální náležitosti. Například když Lê Long Đĩnh napadl „barbary“ v Andongu, nechal je zbít holemi. Zajatci křičeli bolestí *hoan*, což znělo stejně jako jméno zemřelého krále Lê Hoàna. Přestože narušit tabu zakazující vyslovovat homofonní slova se jmény vládců mělo vyvolat královu nelibost, podle kronikářů se Lê Long Đĩnh tomuto výjevu naopak radoval.¹⁴ Vláda posledního krále dynastie Lê vedla údajně k obecnému úpadku mravů. Jako jediný jeho řádění unikl Lý Công Uẩn (973–1028), významný dvorský rádce, který se stal následně císařem¹⁵ dynastie Pozdní Lý (1009).

Současní historikové naopak Lê Long Đínhe hodnotí jako cílevědomého politika, který se s ukázkovou rozhodností vypořádal s následnickými spory mezi bratry. Lê Long Đĩnh vedl příkladné diplomatické styky se songským dvorem. Ihned po svém nástupu k moci poslal na songský dvůr jako rukojmího – „následníka“ svého bratra¹⁶ a za svůj vstřícný přístup k Číně dostal od songského císaře větší odměny než kterýkoli předchozí panovník, včetně zvláštního

12 V současnosti se usuzuje, že Lê Long Đĩnh byl pozdějšími kronikáři jako sadista líčen úmyslně, aby bylo možné ospravedlnit uzurpaci trůnu Lý Công Uãnem. TT 3 2012: 18. Přesto má toto zobrazení pravděpodobně nějaký reálný základ.

13 TT I 30b, TT 3 2012: 109. Barvitě líčení krutostí provozovaných Lê Long Đínhem je téměř beze změn obsaženo v obou základních kronikách – mladší TT I 30ab, TT 3 2012: 108 i ve starší VSL (viz také TT 3 2012: 562–563).

14 TT I 29a, TT 3 2012: 107.

15 Počínaje Lý Công Uãnem používáme pro vietké vládce označení císař (Hoàng Đế 皇帝), které se vyskytuje v jejich rozsáhlých posmrtných jménech (Thụy hiệu 諡號). Například kronika VSL ovšem pro vládce dynastie Lý používá domácí termín *vua*.

16 Podle kroniky TT bylo vyslání rukojmího na songský dvůr reakcí na neuskutečněné plány některých songských hodnostářů napadnout Jiaozhi, které však císař odmítl. TT I 27b-28b, TT 3 2012: 105–106.

osobního jména Chí trung 至忠 (Usilující o loajalitu). Také jako první viet-
ský panovník obdržel z Číny pečeť¹⁷ a také čínskou nevěstu, což bylo pozdější-
mi historiky kriticky srovnáváno se sňatkem Minh Vưōng z dynastie Triệu
s hanskou paní z rodu Jiu 繆.¹⁸ V roce 1006 se Lê Long Đĩnh pokusil zavést
komplexní systém hodnostních titulů, který byl tou dobou užíván v Číně. Svou
politikou se evidentně snažil omezit vliv buddhistické sanghy a položit zákla-
dy pro budování císařské autority čínského typu. Jako první žádal songský
dvůr o darování nejen buddhistických textů, ale i konfuciánských klasiků.¹⁹
I za následující dynastie Lý vietští císařové prosili vždy jen o buddhistické tex-
ty. Dílčí excesy Lê Long Đĩnhe proti buddhistickým mnichům na dvoře pak
zavdaly příčinu k historikům dokumentujícím jeho krutost.²⁰ Právě Lê Long
Đĩnhovy cílevědomé kroky proti buddhismu vedly buddhistickou obec k pří-
pravě převratu a dosazení Lý Công Uầna.

17 Song shi 宋史／本紀 凡四十七卷／卷七 本紀第七／真宗 秋七月乙亥，交州來貢，賜黎龍廷九經及佛氏書。辛巳，以龍廷為靜海軍節度、交趾郡王，賜名至忠。 <http://hanchi.ihp.sinica.edu.tw>.

18 TT I 29a, TT 3 2012: 107. Jednalo se o paní z rodu Xiao, o jejímž původu kronikáři nepodávají zpráv. Byla přivedena v roce 1009 Lê Long Đĩnhovým mladším bratrem Minh Xuōngem, jenž byl vyslán na songský dvůr.

19 九經 jiu jing „Devatero klasických knih“. Za dynastie Song se to této kategorie řadila Kniha proměn, Kniha dokumentů, Kniha písní, Zuozhuan, Kniha obřadů (Liji), Zhouské obřady (Zhouli), Kniha synovské oddanosti, Hovory Konfuciovy a Mencius.

20 Jednou údajně Lê Long Đĩnh ořezával cukrovou třtinu na hlavě mnicha Quách Nganga 郭昂, až jej poranil do krve. TT 3 2012: 20.